

Wdrożenie wymogów wynikających z zapisów Rozporządzenia Komisji (UE) 2016/631 z dnia 14 kwietnia 2016 r. ustanawiającego kodeks sieci dotyczący wymogów w zakresie przyłączenia jednostek wytwórczych do sieci

Program ramowy dodatkowego testu zgodności w zakresie zdolności:

- **Rozruchu autonomicznego**

1	Cel i zakres	3
2	Definicje	3
3	Cel testu	4
4	Zasady przeprowadzania testów	4
4.1	Podstawowe informacje w zakresie ramowego programu przeprowadzania testów zgodności	4
4.2	Ramowy program przeprowadzania testów w zakresie zdolności do rozruchu autonomicznego	4
4.2.1	Parametry techniczne.....	4
4.2.2	Ogólne warunki przeprowadzenia testu	4
5	Sposób przeprowadzenia testu	5
5.1	Wielkości mierzone	5
5.2	Sposób sprawdzenia zdolności.....	6
5.2.1	Próba 1 – Rozruch autonomiczny.	6
5.2.2	Próba 2 – Sprawdzenie zdolności do wyregulowania przyłączenia odbiorów w obciążeniu bloku (w oparciu o dostępne w ramach Zakładu wytwarzania energii odbiory)	6
5.2.3	Próba 3 – Praca równoległa z innym PGM	7
5.2.4	Próba 4 – Próba przy nie znamionowych warunkach zasilania	7
5.2.5	Próba 5 – LFSM-O, LFSM-U poniżej P_{min}	8
5.2.6	Próba 6 – sprawdzenie zdolności do regulacji napięcia podczas odbudowy systemu w sieci wydzielonej	8
6	Kryteria oceny testu zgodności	9

1 Cel i zakres

Celem niniejszego dokumentu jest uszczegółowienie wymagań dotyczących testowania zgodności oraz sposobu ich przeprowadzania, na podstawie zapisów Rozporządzenia Komisji (UE) 2016/631 z dnia 14 kwietnia 2016 r. (zwany dalej NC RfG) oraz dokumentów związanych wynikających z zapisów NC RfG.

2 Definicje

Definicje pojęć występujących w przedmiotowym dokumencie:

Definicje występujące w niniejszym dokumencie są zgodnie z definicjami określonymi w Kodeksie Sieci nr 631/2016 (zwany dalej NC RfG) oraz w dokumencie związanych z NC RfG określającym procedurę w przedmiotowym zakresie (zwany dalej „Procedura testowania”)

- **Minimalny poziom generacji ($P_{\min}$)** – zgodnie z def. NC RfG „minimalny poziom mocy do stabilnej pracy”
- **Moc maksymalna ($P_{\max}$)** – zgodnie z def. NC RfG
- **Moc czynna netto** – moc czynna mierzona w punkcie przyłączenia
- **odchyłka częstotliwości** – Różnica pomiędzy mierzoną lub symulowaną wartością częstotliwości, a jej wartością zadaną.
- **Metoda wykrywania przejścia do pracy wyspowej** – uzgodniona między właścicielem zakładu wytwarzania energii i właściwym operatorem systemu w porozumieniu z właściwym OSP. Uzgodniona metoda wykrywania nie może polegać wyłącznie na sygnałach identyfikujących stan łączników na rozdzielni operatora systemu (np. może polegać na odchyłce częstotliwościowej Δf_w , gdzie ta odchyłka częstotliwości jest rozumiana jako odchyłka względem częstotliwości znamionowej powodująca załączenie trybu pracy wyspowej)
- **Strefa nieczułości odpowiedzi częstotliwościowej Δf_0** – Celowo stosowany przedział częstotliwości w którym działanie regulacji częstotliwości jest dezaktywowane
- **Tryb pracy wyspowej** – Stan pracy danego PGM po zadziałaniu odpowiedniej metody wykrywania przejścia do pracy wyspowej w zakresie trybu LFSM-O i LFSM-U. Skutkuje wyzerowaniem strefy martwej Δf_0 , zmianą statyzmu s oraz zapewnieniem odpowiedniej koordynacją pomiędzy głównymi elementami PGM (w przypadku SyPGM w technologii węglowej – koordynacją pracy kotła z pracą turbiny)
- **Statyzm s** – Współczynnik quasi-stacjonarnego odchylenia częstotliwości do wynikającej z tego odchylenia zmiany generowanej mocy czynnej w stanie ustalonym. Zmianę częstotliwości wyraża się jako stosunek do częstotliwości znamionowej, a zmianę mocy czynnej jako stosunek do mocy osiągalnej
- **Synchroniczne PGM (SyPGM)** – zgodnie z def. NC RfG

3 Cel testu

Celem testu jest potwierdzenie zdolności technicznej modułu do rozruchu autonomicznego.

Program ramowy został opracowany zgodnie z zapisami Art. 45 NC RfG, przy czym zgodnie z zasadami określonymi w procedurze, w przypadku zdolności, dla których weryfikacji jest wymagane przeprowadzenie testów zgodności, nie dopuszcza się wykorzystania certyfikatów, jako potwierdzenia danej zdolności.

4 Zasady przeprowadzania testów

4.1 Podstawowe informacje w zakresie ramowego programu przeprowadzania testów zgodności

Ogólne zasady przeprowadzania testów określono w dokumencie związanych z NC RfG określającym procedurę w przedmiotowym zakresie (zwany dalej „Procedura testowania”), a niniejsze dokument jest ściśle z nim powiązany.

4.2 Ramowy program przeprowadzania testów w zakresie zdolności do rozruchu autonomicznego

4.2.1 Parametry techniczne

Określenie i poprawne zdefiniowanie niżej wymienionych parametrów musi się odbyć co najmniej na etapie określania programu szczegółowego:

- Moc maksymalna - P_{max} ,
- Moc minimalna – P_{min} ,
- **Moc maksymalna bierna w kierunku produkcji (Q_{maxp})** – zgodnie profilem P-Q/ P_{max} z Art. 18 i Art. 21 NC RfG
- **Moc maksymalna bierna w kierunku zużycia (Q_{maxz})** – zgodnie profilem P-Q/ P_{max} z Art. 18 i Art. 21 NC RfG

4.2.2 Ogólne warunki przeprowadzenia testu

Warunki przeprowadzania testu powinny być zgodne z ogólnymi wymaganiami określonymi w ramach Procedury testowania oraz uwzględniać technologię wytwarzania PGM. Docelowe rozstrzygnięcia w tym zakresie powinny być zawarte w Programie Szczegółowym.

Test przeprowadza się w trybie z załączonym automatycznym regulatorem napięcia lub innym automatycznym układem nadrzędnym regulującym poziom napięcia.

Wymagania w zakresie LFSM-O i LFSM-U w trybie pracy wyspowej, wykorzystywane podczas rozruchu autonomicznego:

- zapewnieniem odpowiedniej koordynacją pomiędzy głównymi elementami PGM (w przypadku SyPGM w technologii węglowej – koordynacją pracy kotła z pracą turbiny)

- możliwość ręcznej aktywacji trybu LFSM-O/U w trybie pracy wyspowej i normalnej
- brak przeciwdziałania układów regulacji i automatyk w stosunku do LFSM-O/U (w szczególności w zakresie regulatora mocy)
- nadwyżka mocy w paliwie (w przypadku PGM w technologii wytwarzania węglowej: wypracowanie nadwyżki mocy (pary) w kotle i wykorzystanie regulacji stacjami w trybie skoordynowanym z regulatorem turbiny pracującym w regulacji LFSM-O/U)
- struktura układów regulacji mocy czynnej PGM powinna pozwalać na zatrzymanie układów regulacji w trybie regulacji mocy w zakresie głównych elementów składowych PGM w przypadku aktywacji trybu pracy wyspowej (w przypadku SyPGM w technologii węglowej – regulatory mocy turbiny i paliwa kotła)
- przejściowe zmiany w układach technologicznych PGM-u nie powinny zakłócać poprawnego działania automatyki LFSM-O/U

Test przeprowadza się po uprzednich pozytywnie przeprowadzonych i zaliczony testach i certyfikatach:

- „tryb LFSM-O”
- „tryb LFSM-U”
- „Praca na potrzeby własne” o ile takie wymaganie jest określone dla danego PGM-u
- „Zdolność do generacji mocy biernej” odpowiednio dla danego PGM-u
- Certyfikat „Zakres częstotliwości”

5 Sposób przeprowadzenia testu

5.1 Wielkości mierzone

Szczegółowy zakres podstawowych wielkości mierzonych powinien zostać określony na poziomie programu szczegółowego i obejmować co najmniej:

1. napięcie,
2. moc czynna,
3. moc bierna,
4. częstotliwość napięcia generatora

Dodatkowo powinien zostać określony szczegółowy zakres dodatkowych wielkości mierzonych, uwzględniający technologię wytwarzania modułu wytwarzania. Przykładowo:

- jednostki wodne (hydrozespoły przepływowe lub szczytowo-pompowe):
  - a) wartości zadane łopatek i aparatu kierowniczego wirnika turbozespołu,
  - b) położenie łopatek i aparatu kierowniczego turbozespołu,
  - c) wartość spadku/poziom wody w zbiorniku

- na blokach gazowo parowych:
  - a) przepływ gazu do turbiny gazowej GT,
  - b) położenie zaworu/zaworów regulacyjnych paliwa gazowego GT,
  - c) położenie kierownicy wlotowej sprężarki GT,
  - d) temperatura spalin na wylocie GT,
  - e) status działania ogranicznika temperatur spalin wylotowych GT
- PPM:
  - a) liczba pracujących jednostek wytwarzających energię elektryczną,
  - b) wartości zadanej mocy czynnej dla trybu FSM dla całego PPM
  - c) aktywny tryb regulacji mocy czynnej PPM

Sygnały powinny być archiwizowane z rozdzielczością czasową co najmniej 1s. Nie przewiduje się zabudowy dodatkowego zewnętrznego urządzenia rejestrującego dane.

5.2 Sposób sprawdzenia zdolności.

5.2.1 Próba 1 – Rozruch autonomiczny.

Warunki początkowe:

- a) PGM jest w stanie wyłączonym (urządzenia potrzeb własnych zasilane tylko z sieci napięć gwarantowanych), bez zasilania od strony KSE.

Przebieg próby:

PGM rozpoczyna procedurę rozruchu autonomicznego,

Kryteria oceny próby:

Próba jest zaliczona, gdy:

- PGM od rozpoczęcia rozruchu nie wyłączy się przez cały czas próby
- Osiągnie wymagane wartości częstotliwości i napięcia
- Zsynchronizuje się z KSE w odpowiednim czasie, wymaganym przez Właściwego OS.

5.2.2 Próba 2 – Sprawdzenie zdolności do wyregulowania przyłączenia odbiorów w obciążeniu bloku (w oparciu o dostępne w ramach Zakładu wytwarzania energii odbiory)

Warunki początkowe:

- a) PGM pracuje samodzielnie bez połączenia z siecią
- b) Strefa nieczułości odpowiedzi częstotliwościowej $\Delta f_0 = 0\text{mHz}$
- c) Statyzm $s = 6\%$ (lub uzgodniony z właściwym OS jako utrzymywany w warunkach normalnej pracy)

Przebieg próby:

Próba polega na załączeniu dostępnych odbiorów umożliwiających obciążyć wymaganą mocą (skokowa zmiana obciążenia o około $\pm 10\%$ P_{max})

Kryteria oceny próby:

Wynik próby uznany zostanie za pozytywny jeśli:

- Po każdym załączeniu lub wyłączeniu obciążenia odchyłka częstotliwości zostanie zregulowana przez układ automatycznej regulacji częstotliwości lub obrotów w czasie wymaganym dla regulacji FSM do wartości proporcjonalnej, wynikającej z nastawionego statyzmu i wielkości wymuszenia mocowego oraz do wartości nominalnej w czasie 15 minut, przy uwzględnieniu możliwości doregulowania przez służby prowadzące ruch modułu wytwarzania energii,
- wykazano stabilną pracę w tym trybie w czasie określonym przez Właściwego OS

5.2.3 Próba 3 – Praca równoległa z innym PGM

UWAGA: Próba wykonywana tylko w przypadku kiedy jest taka fizyczna możliwość i warunki sieciowe na to pozwalają

Warunki początkowe:

- a) Na potrzeby próby wydzielono odpowiednią część zakładu wytwarzania energii, umożliwiającą pracę wyspową, co najmniej dwóch PGM-ów
- b) Co najmniej dwa PGM-y pracują wyspowo

Przebieg próby:

Z przygotowanym do tej próby drugim PGM-em, pracującym wyspowo, testowany PGM synchronizuje się na odpowiednim łączniku. Oba PGM pracują synchronicznie w czasie określonym przez Właściwego OS (zalecenie co najmniej 30 minut).

Kryteria oceny próby:

Wynik próby uznany zostanie za pozytywny jeśli:

- wykazano stabilną pracę w tym trybie w czasie określonym przez Właściwego OS

5.2.4 Próba 4 – Próba przy nie znamionowych warunkach zasilania

Warunki początkowe:

- a) PGM pracuje wyspowo

Przebieg próby:

PGM obniża częstotliwość pracy do wartości f z przedziału 47,5-48,5 Hz (np. poprzez zmianę zadanej wartości obrotów w regulatorze turbiny), po ustabilizowaniu pracy PGM podwyższa częstotliwość napięcia do wartości f z przedziału 51,0-51,5 Hz, po ustabilizowaniu się częstotliwości powraca do znamionowej częstotliwości napięcia.

PGM zmienia wartość napięcia U do wartości z przedziału 0,85 pu – 0,90 pu (np. poprzez zmianę wartości zadanej napięcia w układzie wzbudzenia), po ustabilizowaniu pracy PGM zmienia wartość napięcia U do wartości z przedziału 1,118 pu – 1,15 pu, po ustabilizowaniu się pracy PGM wraca z wartością napięcia do wartości znamionowej.

Kryteria oceny próby:

Próba jest zaliczona gdy PGM nie wyłączy się przez cały czas próby, osiągnie wymagane wartości częstotliwości, napięcia.

5.2.5 Próba 5 – LFSM-O, LFSM-U poniżej $P_{\min}$

Warunki początkowe:

- a) PGM pracuje wyspowo
- b) PGM pracuje z mocą czynną poniżej $P_{\min}$
- c) Strefa nieczułości odpowiedzi częstotliwościowej $\Delta f_0 = 0\text{mHz}$
- d) Statyzm $s = 6\%$

Przebieg próby:

1. Symulowanie kolejno odpowiedniej odchyłki częstotliwości w odstępach do $t = 15$ minut:
  - d) $\Delta f = 0\text{ mHz}$
  - e) $\Delta f = -150\text{ mHz}$
  - f) $\Delta f = -300\text{ mHz}$
  - g) $\Delta f = -150\text{ mHz}$
  - h) $\Delta f = 0\text{ mHz}$
  - i) $\Delta f = +150\text{ mHz}$
  - j) $\Delta f = +300\text{ mHz}$
  - k) $\Delta f = +150\text{ mHz}$
  - l) $\Delta f = 0\text{ mHz}$

Kryteria oceny próby:

Wynik próby uznany zostanie za pozytywny jeśli:

- Przy każdej zasymulowanej odchyłce częstotliwości odpowiedź bloku odpowiedzi mocowe PGM $\Delta P(\Delta f)$ na symulowane odchyłki częstotliwości były zgodne z wartością oczekiwaną w czasie do 15 minut,
- wykazano stabilną pracę w tym trybie w czasie określonym przez Właściwego OS

5.2.6 Próba 6 – sprawdzenie zdolności do regulacji napięcia podczas odbudowy systemu w sieci wydzielonej

Próba z dwoma PGM i rozchyleniem napięć przy pracy równoległej

Warunki początkowe:

- a) PGM-y pracują wyspowo w układzie dwu lub wielomaszynowym,
- b) PGM-y pracują z mocą potrzeb własnych lub zbliżoną,
- c) Układy AVR PGM-ów pracują w trybie automatycznym,

Przebieg próby:

Symulacja wzrostu/spadku napięcia na badanym generatorze poprzez zmianę napięcia lub rozplywu mocy biernej pozostałymi generatorami:

- a) AVR badanego generatora pracuje w trybie automatycznym z wartością zadaną równą znamionowemu napięciu generatora (lub inna uzgodnioną w programie szczegółowym).
- b) Pozostałymi generatorami podnosimy napięcie w miejscu połączenia generatorów lub wymuszamy obciążenie mocą bierną o przeciwnym charakterze (w kierunku produkcji lub w kierunku zużycia).

- c) Generator badany przeciwdziała wzrostowi napięcia poprzez zmniejszenie/zwiększenie wartości generowanej mocy biernej,
- d) Próbę prowadzimy aż do zadziałania ograniczników.
- e) Czas obserwacji pracy generatora i AVR w pobliżu ogranicznika nie krótszy niż 5 min.
- f) Po próbie następuje przywrócenie normalnych warunków pracy rozdzielni i PGM-ów.

Kryteria oceny próby:

Wynik próby uznany zostanie za pozytywny jeśli:

- Przy każdej zasymulowanej odchyłce napięcia, badany generator zreguluje napięcie do wartości zadanej.
- Wartości graniczne generowanej mocy biernej będą zgodne z profilem P-Q/ $P_{\max}$ z Art. 18 i Art. 21 NC RfG.
- Wykazano stabilną pracę generatora i AVR: zarówno przy generacji mocy biernej w kierunku produkcji jak i mocy biernej w kierunku zużycia.

6 Kryteria oceny testu zgodności

Test jest wykonywany na PGM posiadającym zdolności do: LFSM-O, LFSM-U, zdolności do generacji mocy biernej,

Wynik należy uznać za pozytywny jeśli jednostka wytwórcza pozytywnie przejdzie wszystkie próby realizowane po kolei, bez powtórzeń.